

Patrik Lindenfors är dagens sommarskribent:

Så kom jag fram till att Gud inte finns

Publicerad: 2009-08-05, Uppdaterad: 2011-11-02

Om författaren:

Patrik Lindenfors forskar i evolutionsbiolog vid Stockholms universitet och författare till den uppmärksammade boken "Gud finns nog inte".

Mannen i den skraltiga bilens framsäte vänder sig om. Han rynkar ofrivilligt på näsan i en min av avsmak. Han kan inte hjälpa det. Inte med hans uppväxt. Tanken på att äta kött får honom att äcklas.

Hans min av avsmak får de sista fjällen att falla från mina ögon. Plötsligt ser jag klart. Vad är det för döds Kult jag tillbringat mina grundskoleår hos?

Händelsen utspelade sig i Indien i mitten av 90-talet. Mannen framför mig var Jainist och därför vegetarian. Men min resa till det här mötet började långt tidigare: år 1970 i Årsta, en förort till Stockholm. Det var min andra skoldag.

Dagen innan, på min första skoldag, hade jag förväntansfull vandrat iväg med min mamma till skolan jag tillhörde. Man kunde inte välja skola på den tiden, utan jag blev helt enkelt kallad till den som låg närmast. Men just den här skolan hade av någon anledning blivit utvald för att testa en ny sorts pedagogik. Det var Fri Uppfostran som skulle gälla.

Mamma var inte imponerad av vad hon såg. Tvärtom var hon helt förskräckt. Men vad kunde hon göra? Friskolereformen låg ännu många år framåt i en otänkt framtid. Problemet existerade nu.

Dock fanns några få utvalda skolor med speciell inriktning. Det fanns olika språkskolor: Engelska, Tyska och Franska skolorna. Så fanns musikskolan Adolf Fredrik, men de hade inte första klass. Och så fanns det några religiösa skolor: Judiska Hillelskolan och S:t Eriks Katolska skola.

Mamma satte sig och började ringa runt, men med föga framgång. Fullt överallt. För sent. Till slut fick hon dock napp. Katolska skolan kunde tänka sig att klämma in mig i klassen.

På min andra skoldag gick jag därför med mamma till en ny skola: en katolsk klosterskola i Enskede. Fröknarna var nunnor - något som jag aldrig hade sett förut - och man tilltalade dem med "Syster". De hade alltid samma sorts kläder på sig; lång svart eller grå klänning och nunnedok som dolde håret (faktiskt inte alltför olikt en muslimsk hijab).

Nunnor är förstås vanliga människor som oss andra, men med en viktig skillnad. De har alla någon gång under livet kommit fram till att de vill viga sitt liv till Gud. "Vanliga människor" är därför inte rätt beskrivning av nunnor, för det krävs en rätt extrem inställning till livet för att välja ett så totalt avståndstagande från det normala livet. Men under min skolgång betraktade jag det som helt naturligt att försaka livet i övrigt och ägna sig åt ett liv i stilla kontemplation och bön - så hade ju alla mina lärarinnor gjort.

I vissa fall låg det en uppenbar tragedi bakom valet att bli nunna. Vad hade egentligen hänt Syster E, den unga glada Syster vi hade på fritids? Henne som vi inte lät stå i mål på fotbollen - hon hade ju en orättvis fördel då hon hela tiden räddade bollen med sin långa kjol.

I andra fall kändes livsvalet mer logiskt. Som i fallet med Syster I, som var min fröken under mellanstadiet. Hon använde sig av tysk diciplin av den gamla skolan på ett sätt som hade gett Himmler mindervärdighetskomplex. Syster I försakade ingen livsglädje genom att vara i ett kloster.

Mina klasskamrater var mest barn till inflyttade från hela den katolska världen. Italienare, polacker, ungrare, sydamerikaner, tyskar, spanjorer och så vidare. Men det fanns även några svenskar av standardmodell i klassen, såsom jag.

I och med att religionen var urvalskriteriet kom skolans elever inte bara från många länder, utan också från hem med mycket olika ekonomiska och sociala förutsättningar. En diversifierad skola, med andra ord, i ordets alla bemärkelser utom den religiösa.

På dagens svenska skulle man säga att S:t Eriks katolska skola var en invandrantät skola och med det underförstått mena att det är något problematiskt. På den tiden var en skola med barn av många olika ursprung bara exotiskt, till och med en styrka och en möjlighet. Att barn från många olika bakgrunder anses svårhanterligt är en nutida tragedi.

The Beatles i begynnelsen: I Saw Her Standing There. Ett rockband som kunde ösa på bättre än de flesta.

Katolska skolan hade mest vanliga lektioner, i svenska, matematik och allt annat ett barn behöver lära sig för att bli vuxen i Sverige. Men det fanns också mycket som var annorlunda från en normal svensk skola. Varje morgon inleddes till exempel med att vi tillsammans försökte komma i telepatisk kontakt med den överjordiska varelse nunnorna kallade Gud. Samma sak innan varje måltid: "Tack gode Gud för maten. Amen."

Vem var det egentligen vi försökte komma i kontakt med? För nunnorna och mitt barnjag var svaret självklart. En utomjordisk varelse som var snäll och som kunde rätta till allt man ville skulle rättas till. Barnatro! Om man bara bad tillräckligt innerligt så kunde verkligheten magiskt ändra sig på ett förmånligt vis. Gud hörde bön! Men bara om Han hade lust och det ingick i Planen.

För Gud hade förstås en Plan för oss alla. Vissa kallade han till sig och då fick man vackert gå i kloster eller bli präst. Det här beskrevs så levande och med så vackra ord för oss barn att vi av och till riktigt gick och hoppades på att bli kallade. (Fast vad jag vet har Gud så här långt bara kallat till sig en av mina klasskamrater - T, som knarkade ihjäl sig. Gudskelov hade Han hade en annan Plan för mig.)

Varje tisdag i skolan inleddes med morgonmessa. En präst - man förväntades tilltala honom med "Fader" - genomförde den katolska kyrkoritualet. Varför man inte skulle säga "Moder" till fröknarna, eller "Broder" till prästen slog det mig aldrig att fråga, men hierarkin som titlarna angav gick inte att missta sig på. Alla pappor på topp, med storpappan i Rom allra högst upp, svarades bara inför Gud "Fader" själv.

Jag har senare förstått att sådana här familjebenämningar (syster, broder, moder, fader) är vanliga i religiösa sammanhang. De ger en känsla av samhörighet som tjuvåker på de känslor många av oss har inom sin biologiska familj. Intressant nog finns det här mönstret även i nunnornas relation till Gud. Många av dem betraktar sig som "Kristi brudar", gifta med Jesus.

Morgonmässorna på tisdagar varade en skoltimme. För er som inte genomlidit en katolsk

mässa så kanske det kan vara intressant att veta att prästen anser sig själv genomföra ett riktigt trolleritrick - transubstantiationen - förvandlingen av kex och vin till Jesus kött och blod. Ingen sekulariserad halvritual som i Svenska kyrkan, utan fullfjädrad magi.

Som barn tittade jag med förundran på själva ögonblicket då förvandlingen skedde. Vad var det som hände med kexet? Trollformeln lästes, den ene korgossen pinglade med en pingla, och voilà - vadå?

Att något magiskt hade inträffat försäkrade alla vuxna runt omkring mig. Utom förstas mina föräldrar (som jag litade mer på). I min barndom var mina föräldrars förklaring att "katoliker bara tror att det sker en förvandling" fullständigt logisk. Nu tycker jag det är en väldigt konstig förklaring. Om det inte inträffade något magiskt, utan bara något "symboliskt", vad höll de vuxna då på med där framme?

Man skulle kunna förvänta sig att någon person någon gång borde ställa sig upp som i sagan om Kejsarens nya kläder och påpeka att "Hallå! Det smakar ju fortfarande kex och vin om det här!" Fast det är förstas uppenbart för alla som provat. Ingen av de klasskamrater som jag frågade efter deras första provsmakning sa till exempel att det faktiskt smakade kött och blod om det de fick av prästen. De var nog glada för det, för rått kött i kombination med en klunk blod hade förmodligen fått det att vända sig i magen på de flesta.

Katolska kyrkan hävdar att kex och vin faktiskt blir till Jesus kött och blod under ritualen, men att det fortfarande verkar vara kex och vin. Förvandlingen sker i alla aspekter utom de som rör smak, lukt och utseende.

Med ett barns tillit tog jag till mig den här typen av motsägelser och övernaturligheter, tillsammans med hopp om en himmelsk framtid och skräck för helvetiska straff. Den religiösa upplevelsen bär för ett barn med sig glädje över känslan att vara "ett med Gud", av att få vara en del av Hans Skapelse och Hans Plan. Men den bär också med sig skräcken över att inte vara del av Planen, över att inte duga utan få straffas för evigt av Djävulens alla demoner i någon av helvetets inre kretsar.

Sator spelar ABBA i Disneyklubben: Ring ring.

Allt det här trodde jag på när slutade skolan. Vilken möjlighet har egentligen ett barn att skilja det lärare lär ut som är på riktigt ifrån det lärare lär ut som är på låtsas? Jag klarade det inte. (Om du är katolik och tycker att jag förolämpar dig så tänk på alla barn som går i Buddhistiska skolor.) Med en ordentlig dos barnatro slutade jag klosternskolan och gick ut för att möta verkligheten.

Femton år senare befann jag mig i Indien. Min fru Anna hade fått arbete på Sida i New Delhi, så vi bosatte oss där i några år. Indien är en fascinerande plats för vem som helst, men för någon med en gedigen Katolsk skolning är landet fullkomligt obegripligt. De tror ju på avgudar! Något som enligt mina skolsystrar är den värsta formen av hedendom.

Fascinerad och förskräckt vandrade jag runt i alla tempel jag kunde hitta och betraktade den myllrande Hinduiska mytologiska världen. (Faktiskt är Hindutempel inte allt för olika Katolska kyrkor med alla deras helgonbilder.) Jag lusläste von Glasenapps klassiker "Indiens religioner". Jag läste Bhagavad Gita, Rig Veda, Manus lagar och Ramayana. Jag grävde mig allt djupare genom lagren av olika indiska religiösa tanke-system. Buddhism. Jainism. Vad var det frågan om?

Till slut tvingades jag fram till insikten att mina skolsystrar hade misstagit sig kapitalt i sin bedömning av Hinduismen och de andra indiska religionerna. Det är inte alls uppenbart korkat att tillbe avgudar. Det är bara en av många tolkningsmöjligheter av vad som faktiskt försiggår i ett Hinduiskt tempel. En annan, fullt lika gångbar tolkning är att den som tillber gudarna bara koncentrerar sig på olika aspekter av det gudomliga; gudabilderna är till för att fokusera tanken.

Varför finns ondska och elände i världen? Inom Kristendomen är det både obegripligt och oförklarligt, eftersom Gud är samtidigt god och allsmäktig. Inom Hinduismen är både onskans och godhetens existens fullständigt logiska. Alla handlingar har konsekvenser och inte alla konsekvenser är goda. Alla gudar är inte inte ens goda! Självklart finns ondska och elände, de är naturliga delar av verkligheten.

Hinduismen är logisk på ett sätt som Kristendomen aldrig kommer i närheten av. Men så har den också utvecklats under några tusentals år längre - och tillåts fortfarande att utvecklas! Där Kristendomen är låst vid EN Gud, EN frälsare, EN helig bok, där har Hinduismen massor av olika gudar, många frälsare, flera heliga böcker. Där Jesus är Vägen, Sanningen och Livet, tillåter Hinduismen olika vägar till det gudomliga. Hinduismen är en tolerant, odogmatisk religion, öppen för personliga tolkningar, väsensskild och faktiskt överlägsen den dogmatiska Kristendomen.

Ändå är Hinduismen så uppenbart osann. För inte finns alla de där gudarna? Och om mytologin bara ska betraktas metaforiskt, vad är den då bra för? Indiska religiösa berättelser är inte alltid goda och uppbyggliga. Varför ska man då betrakta sagorna som "viktigare", "sannare", eller mer moraliskt vägledande än andra berättelser? Varför kallas vissa böcker för heliga? Jag fick inte ihop det.

Den stora Bollywoodhitten då jag kom till Indien. Från filmen Mohra.

Så kom då den dagen då jag började den här berättelsen. Vi skulle hälsa på en skola driven av ett sällskap Jainister. Jainismen är en religion som framträdde i Indien ungefär samtidigt och i samma miljö som Buddhismen. Religionen anser att varje levande varelses själ potentiellt är gudomlig. Anhängarna åläggs därför att praktisera en fulländad form av icke-våld: att inte skada någon levande varelse. Köttätande är något fjärran för en troende jainist.

Våra värdar visade oss runt i en av skolorna de drev. Det visade sig att liksom drivkraften för nunnorna i S:t Eriks katolska skola egentligen var att göra oss barn till goda gudfruktiga katoliker så var drivkraften för våra Jainistiska värdar egentligen att göra barnen till goda Jainister. Driften av skolorna var bara medlet. Värvingen av nya troende var själva målet.

Likheten med min egen skolgång blev smärtsamt uppenbar. Både nunnorna och Jainisterna ansåg sig arbeta i sanningens tjänst. Men vem hade rätt? Vi började diskutera religion. Jag berättade för dem om min katolska skolgång och protestantiska kyrkotillhörighet. Då kom den logiska frågan. "Vad är det egentligen för skillnad mellan katolicism och protestantism?"

Jag svävade lite på målet. "Det är ganska många skillnader," sa jag trevande, "men en av dem är att vi protestanter äter bröd och vin under gudstjänsten som en symbolisk påminnelse av att Jesus offrade sitt kött och blod för oss. Katolikerna anser att de faktiskt äter Jesus kött och blod."

Mannen i den skraltiga bilens framsäte vände sig om. Han rynkade ofrivilligt på näsan i en min av avsmak. Han kunde inte hjälpa det. Inte med hans uppväxt. Tanken på att äta kött fick honom att äcklas.

Hans min av avsmak fick de sista fjällen att falla från mina ögon. Plötsligt såg jag klart. Vad var det för döds Kult jag tillbringat mina grundskoleår hos?

För döds Kult är faktiskt vad det är. Att fira Guds självmord på jorden genom att äta Hans kött och dricka Hans blod - vare sig det är på riktigt eller på låtsas (symboliskt) - går inte att beskriva på något annat sätt.

Sedd utifrån är Kristendomen allt annat än en normal trosföreställning. Sedd utifrån är Kristendom en skum sekt med i grunden obegripliga trosföreställningar.

Att Kristendomen blivit världens största religion är trots det logiskt. Monoteistisk intolerans är en förstörande kraft som tar död på alternativa trosföreställningar. Det är därför Kristendomen vann över polyteismen. Kristendom tilläts existera brevid de romerska gudarna - vad gjorde det om några människor la till ännu en gudom? Men Kristendomen i sin tur tillät inte de romerska gudarna att få finnas kvar - det finns ju bara en Gud, de andra var bara avgudar och beläten!

Kristendomen hade helt enkelt en historisk fördel av att vara en tidig missionerande monoteistisk religion. Den religiösa förföljelse som skedde mot de kristna har mytologiserats, för segrarna skriver historien. Men glöm aldrig vilken religion det var som blev utplånad.

De o-coolaste bandet någonsin? Rush spelar Malignant Narcissism.

Att kämpa mot intolerans och indoktrinering av barn i underliga trosföreställningar är förmodligen en uppgift varje generation kommer att behöva brottas med. Det är därför jag är aktiv i Humanisterna. Alla måste förstås få tro vad de vill. Men valet av tro (eller inte) måste tillåtas vara informerat och moget: det måste få ske i vuxen ålder.

Religiösa friskolor är därför av ondo. I dessa ger man inte barnen rättvis information om olika trossystem utan man säger åt dem vad vilket val som är det riktiga. Detta i en fråga där svaret inte går att avgöra genom att undersöka verkligheten.

Därför skrev jag min bok "Gud finns nog inte". Även ateism och agnosticism måste presenteras för sökande ungdomar på ett lättfattligt sätt. Vad finns det egentligen för skäl att tro på något övernaturligt och vad är skälen för att låta bli? Det handlar min bok om. (Om ni känner igen titeln i ett annat sammanhang så är det för att Humanisterna använde den som

slogan i sin web-kampanj.)

Jag tror naturligtvis att rättvis information om olika religioner och om icke-tro leder till att barn kommer att komma fram till icke-tro som det förnuftigaste alternativet. En troende borde i rimlighetens namn tro tvärtom.

Vågar ni troende inte låta era religiösa föreställningar värderas i en jämbördig jämförelse? Vi icke-troende gör ju det. Vi anser att icke-tro är en logisk slutsats av verkligheten och av jämförelsen av olika livsåskådningar. Tror ni att er religion är den rätta så behöver ni väl inte förlita er på indoktrinering av barn? Då kommer de ju fram till er religion själva, som vuxna.

Frank Zappa för konnosörer: St. Alphonso's Pancake Breakfast.

[Patrik Lindenfors](#) (30 artiklar)

167 kommentarer I kommentarsfältet har kommentatorn juridiskt ansvar för sina inlägg.

Utmärkt krönika, tackar så mycket för den.

Jag har bara en invändning - vad menar du med att Rush är ett o-coolt band? Det där får du allt be om ursäkt för.

Vänliga hälsningar,

Johan